

Asia: VN/15009/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi toimeentulotuen tarpeellisen suuruisten asumismenojen määrästä annetun valtioneuvoston asetuksen 2 §:n ja liitteen muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt Helsingin sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialalta lausuntoa 25.8.2024 mennessä koskien sosiaali- ja terveysministeriön luonnosta valtioneuvoston asetukseksi toimeentulotuen tarpeellisen suuruisten asumismenojen määrästä annetun valtioneuvoston asetuksen 2 §:n ja liitteen muuttamisesta. Lausuntopyyntöön on pyydetty vastaamaan lausuntopalvelun kautta. Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala antaa seuraavan lausunnon:

Asetusmuutoksesta yleisesti

”Asetusmuutoksen tavoitteena on säätää perustoimeentulotuessa hyväksyttävien asumismenojen kuntakohtaisista rajoista vuodelle 2025 sekä siirtää Kelan myöntämän perustoimeentulotuen asumismenojen rajojen tarkistamista lokakuulta toukokuulle toimeenpanon sujuvoittamiseksi. Helsingin sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala toteaa, että asumismenojen rajojen tarkistamisen aikaistaminen mahdollistaa paremman varautumisen tulevaan kohtuuvuokratasoon sekä asiakkaan että toimeenpanijan kannalta. Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala ei kuitenkaan kannata nykyistä kohtuullisten asumismenojen arviointi- ja hyväksymisprosessia, sillä se on liian hidas eikä se perustu asumismenojen todelliseen tasoon. Kohtuullisten asumismenojen tarkistamisen prosessin tulisi olla kevyempi ja asumismenojen taso tulisi määrittellä ajantasaisten tietojen perusteella ja tarvittaessa esimerkiksi kaksi kertaa vuodessa.

Kohtuullisten asumismenojen määräytyminen

Helsingin sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala on jo aiemmin jättänyt eriävän näkemyksensä perustoimeentulotuessa huomioitavien kohtuullisten asumismenojen määräytymisestä. Kohtuulliset asumismenot määräytyvät nykyisellään toimeentulotuen saajien ja yleisen asumistuen saajien keskimääräisten asumismenojen perusteella, mikä ei vastaa kuntien keskimääräisten asumismenojen todellista suuruutta. Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala esittääkin aiemman esityksensä mukaisesti, että tarpeellisen suuruiset asumismenot määriteltäisiin todellisen kustannustason mukaisesti ja perustuen Tilastokeskuksen kuntakohtaisiin keskineliövuokriin ARA- ja vapaarahoitteisista vuokra-asunnoista. Suurissa kaupungeissa asumismenot olisi hyvä määrittää myös tarkemmin eri alueiden mukaan, sillä alueiden välillä voi olla suuriakin eroja keskimääräisten asumismenojen osalta. Esimerkiksi Tilastokeskus on jakanut Helsingin neljään alueeseen keskimääräisten neliövuokrien perusteella. Kohtuullisten asumismenojen huomioiminen todellisten kuntakohtaisten keskineliövuokrien mukaan voisi parhaimmillaan vähentää lisäselvitysten, lausuntojen sekä ohjauksen ja neuvonnan tarvetta sekä Kelassa että hyvinvointialueilla. Lisäksi se vapauttaisi hyvinvointialueilla aikaa työllistymistä ja toimintakykyä tukevan ehkäisevän ja suunnitelmallisen sosiaalityön tekemiseen.

Vuodelle 2025 esitetyt kohtuulliset asumismenot ovat Helsingin kannalta epäedulliset eikä Helsingin sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala kannata niitä. Kohtuullisten asumismenojen määrittämisen yhteydessä tulisi myös esittää tilastot, joihin asumismenot pohjautuvat. Tällä hetkellä tilastoja ei ole esitetty. Helsingin kohtuulliset asumismenot vuodelle 2025 ovat taulukossa Espoon ja Vantaan kanssa identtiset, vaikka Helsingin asuntokanta ja keskineliövuokrat poikkeavat Espoosta ja Vantaasta erityisesti vapaarahoitteisten asuntojen osalta. Tilastokeskuksen tekemän seurannan perusteella Helsingissä vapaarahoitteisten asuntojen keskineliövuokra oli 22,26 euroa/m², Espoossa 19,43 euroa/m² ja Vantaalla 18,99 euroa/m² vuoden 2024 toisella neljänneksellä. Kuntien väliset hintaerot vapaarahoitteisten asuntojen vuokrissa sekä perustoimeentulotuen kohtuullisten asumismenojen ylittämisen osalta näkyvät selvästi erityisesti kaksioiden tai sitä suurempien asuntojen osalta.

Mikäli perustoimeentulotuessa huomioitavien kohtuullisten asumismenojen määräytymisperustetta ja tarkistamisprosessia ei muuteta toimialan edellä esittämän ehdotuksen mukaiseksi, esittää Helsingin sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala kohtuullisten asumiskulujen selkeää korottamista ainakin Helsingin osalta vuodesta 2025 alkaen. Todellista hintatasoa selvästi matalammat kohtuulliset asumismenot lisäävät asiakkaiden ahdinkoa sekä selvitysten, asiointin ja erilaisten sosiaalipalvelujen tarvetta, mikä kuormittaa sekä Kelaa että hyvinvointialueita.”

Porvari Mika
Helsingin sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala